

V Í Z T Ü K Ö R

Játékos
munkafüzet

<https://lifelogos4waters.bm.hu>

Kiadja:

WWF Magyarország

1141 Budapest, Álmos vezér útja 69/A.

wwf.hu

Tervezés, illusztráció:

Talpalatnyi Vadon

Természetmegőrzési Alapítvány

A projekt az Európai Unió LIFE programjának támogatásával,
valamint a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg.

Projektazonosító: LIFE LOGOS 4 WATERS LIFE20 CCA/HU/001604

Bevezető

Kis füzetünk célja, hogy segítsen tisztábban látni a Föld és hazánk élővizeinek helyzetét. Az emberiség óriási és sok esetben káros hatást gyakorol a Föld természetes vízkészletére, vizesélőhelyeire, a vizek minőségére.

Szeretnénk tudatosítani benned, hogy Te magad is hozzá tudsz járulni a káros hatások mérsékléséhez és a vizesélőhelyek állapotának javulásához.

Oldd meg a feladatokat, és teszteld megszerzett tudásod a munkafüzet végén.

A következő oldalon egy térképet találsz, amin nyomon tudod követni a füzet tartalmát és az egyes témák összefüggéseit.

Tartalom

2 - 3. Térkép

4 - 5. A víz körforgása

6 - 7. Vizesélőhelyek

8 - 9. Víz és klíma

10 - 11. Mindenünk a víz

12 - 13. Víz és ember

14 - 17. Ember okozta károk

18 - 21. Mit tehetünk?

22 - 23. Mit tehetsz TE?

24. Kis színes oldal

25. Feladatmegoldások

18.
oldal

6.
oldal

16.
oldal

4.
oldal

20.
oldal

8.
oldal

10.
oldal

14.
oldal

12.
oldal

22.
oldal

3

A vízről
Káros hatások
Amit tehetünk

A víz körforgása

A Föld kék.
Felszínének 70,8 %-át víz borítja.

A Föld teljes vízkészlete
2 milliárd km^3 =
2.000.000.000 darab
1 kilométeres
oldalú kocka

A Nap hőenergiájának
hatására a víz állandó
körforgásban van.

Minden évben
396 ezer km^3 víz
(396.000 darab kocka)
kerül a körforgásba és
váltogatja halmazállapotát.

4
A víz körforgása szabályozza
a klímát, így az egész földi
élelővilágra kihat.

Miután elpárolgott,
csapadék formájában visszahull
valahol máshol.

A szárazföldön a
talajba szivárog,
vagy elpárolog, vagy
élőlények (köztük az
ember) hasznosítják.

TÉRKÉP

A víz útja

Keress legalább 1 játszótársat és szereztetek 1-1 bábuként használható apró tárgyat. Ha nincs dobókockátok, gyártsatok 1-6-ig számozott cetliket.

A játékot csak együtt nyerhetitek meg úgy, hogy 15 percen belül valamennyien célba kell, hogy érjetek.

 Szennyezett vízbe hullottál, 2 körből kimaradsz.

 Egy vidra megivott, 1 körből kimaradsz.

 Sok hó esett a télen, lépj előre 3 mezőt.

Legyetek vízcseppek és engedjétek át magatokat a víz körforgásának!

CÉL

30

29

28

PRÓBÁLD KI TE IS!

Elpárologtál: lépj a 28. mezőre.

17

16

15

14

Társaidal feloszthatjátok dobásod eredményét.

13

12

11

10

9

8

7

1

2

Elpárologtál: lépj a 12. mezőre.

3

4

5

6

26

Az árvízzel visszamosód-tál a 18. mezőre.

25

Dobj még egyet egyik társadnak!

27

24

23

A vízgőz a magasban lehűl, kicsapódik, és felhőket képez.

22

Esőcseppként visszahullottál a 10. mezőre.

20

21

A levegőben szálló szilárd részecskékre kicsapódó vízgőzből eső lesz.

5

START

Vizesélőhelyek

A víz a földi élet bölcsője: 3,6 milliárd éve a vízben alakultak ki az első földi élőlények.

Minél természetesebb egy vizesélőhely, annál változatosabb az élővilága.

TÉRKÉP

A víz felszíne alatt izgalmas, mozgalmas, rejtett világ található.

6

A tavak, patakok, mocsarak érzékeny, sérülékeny élőhelyek: a víz mennyiségének nagymértékű csökkenése és egy nagyobb szennyezés hatására is elnéptelenedhetnek.

A vízben élőknek nem kell "cipelniük" saját testsúlyukat, de sokkal nagyobb erőt kell kifejteniük a helyváltoztatáshoz, mint a szárazföldi élőlényeknek.

A vizesélőhelyek a felszíni és felszín alatti vizeken keresztül nem csak a közvetlen, hanem távolabbi környezetükkel is szoros kapcsolatban állnak.

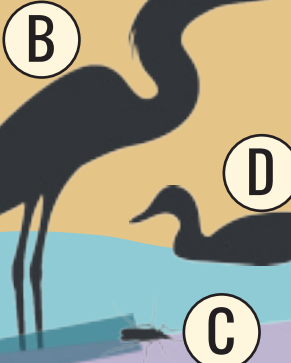

Egy természetes vizesélőhely sok és sokféle élőlényt tart el.

Élet a vízben

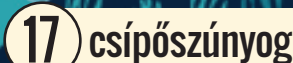

Ezek az élőlények rendszert alkotnak és elválaszthatatlanok a vízhez kötődő, de nem vízi élőlényektől.

Ki kicsoda? Írd a számokat a betűk mellé!

Keress meg azt az állatot, amelyik nem található meg hazánk természetes vizeiben!

1 bolharák

2 bűvárpoloska

3 jégmadár

4 csővájóféreg

5 barna varangy

6 fenékjáró küllő

7 zöld óriásacsca

8 dévérkeszeg

9 ebihal

10 vidra

MEGOLDÁS: a munkafüzet végén!

Víz és klíma

Nézd meg a térképet a munkafüzet elején!

A tavacska egyik oldalán dús növényzet burjánzik, a másik oldala aszfaltozott parkoló, kiegyenesített partvonalalal, kevés növényel. A hőmérők egyértelműen jelzik a hőmérsékleti különbséget.

8

A párolgás és árnyékolás hatására a dús növényzettel fedett területeken nincs túl hideg, sem túl meleg.

A növények a klíma szabályozásával saját kiegyensúlyozott fejlődésüket biztosítják.

A takarást biztosító levelek felülete a levegőben lévő port és szennyező anyagokat is megköti, kiszűri.

A víz nem csak a környezetben, hanem a testünkben is hőszabályozóként működik: véd a túlzott lehűlés és a túlzott felmelegedés ellen is.

Maga a víz is hőtároló: nagy a tömege, ezért lassabban melegszik fel és lassabban hűl le, mint a levegő. Hidegben melegíti, melegben pedig hűti környezetét.

Méricskélj!

Mérj hőmérsékletet különböző helyszíneken!

Egy kültéri hőmérővel mérd meg a hőmérsékletet a következő helyszíneken!

A hőmérőt tedd a földre és hagyd ott 5 percen keresztül. A helyszínekhez tartozó eredményt írd a cetlikre!

Van olyan eredmény, ami meglepő számodra? Hasonlítsátok össze az osztálytársakkal a mért értékeket!

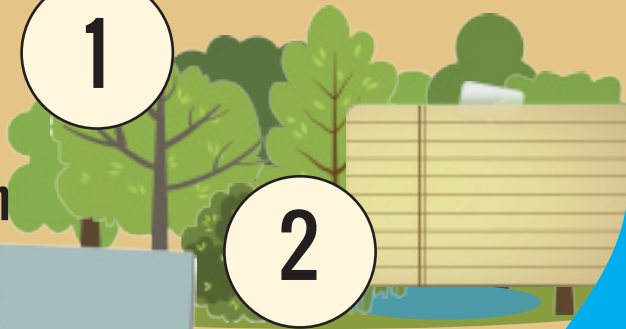

A szobád

3

A fák alatt a parkban

1

2

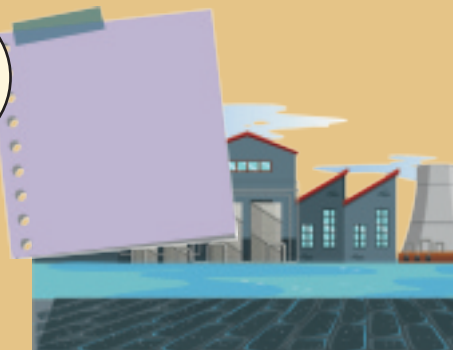
Tópart a parkban

9

A sulis udvara

5

Kövezett vízpart

4

Valami vicces: például a kutyaház belseje

6

Aszfaltozott parkoló

7

Mindenünk a víz

Belegondoltál már, mi mindent köszönhet az ember a természetes vizeknek?

A pákászok a lápok, mocsarak vidékén halászatból, vadászatból és növénygyűjtésből élő emberek.

áruszállító
uszályok

a vízpart hűse

jó termés

a nádasban
megtisztuló víz

a pákászok
tudása

a csapból folyó
frissítő

energia a
vízerőművekből

sáros
nadrágok
habfürdője

menetrend szerinti
hajójáratok

egy izgalmas kenutúra

10

Figyeld a vízparton nyüzsgő élővilágot! Hányféle élőlényt látsz? Milyen módon közlekednek? Vajon hány lábuk van összesen? Keress, kutass, láss csodát!

NE FELEDD!

A vizes élőhelyek elsősorban a vízi és a vízhez kötődő élőlények otthonai, így nem csak számunkra fontosak!

Hányas cipőt
hordasz?

Lépj kisebbet!

És a vízlábnyomod
vajon mekkora?

Vízlábnyom: az a felhasznált vízmennyiség, amit elfogyasztunk, illetve ami az általunk megvásárolt termékek és szolgáltatások - pl. egy csomag házhoz szállítása - előállításához szükséges.

Állítsd növekvő sorrendbe az alábbi termékeket az előállításukhoz szükséges víz mennyisége alapján.

Tippelj is, kb. hány liter vízre van szükség az előállításukhoz!

11

helyezés
(sorszám)

TIPP :
hány liter víz

1 TÁBLA CSOKI

1 DB ALMA

1 DB MARGARITA PIZZA

1 DB A/4 - ES LAP

1 DB OKOSTELEFON

1 DB PAMUTPÓLÓ

1 POHÁR TEJ

MEGOLDÁS: a munkafüzet végén!

Víz és ember

A Földön nagyon sok ember lakik.

Tömegek élnek úgy, hogy nem jutnak vezetékes vízhez, sőt, sokan tiszta vízhez sem.

Alább a világ különböző tájain élő gyerekek mesélik el, hogyan jutnak ivóvízhez:

Pár esős nap után az esővízgyűjtő tartályban lévő víz 3 hónapig elegendő számunkra.

És Te honnan szerzed az ivóvizet?

Iváshoz és tisztálkodáshoz is a hegyekből lefolyó gleccservíz használjuk.

TE

JOSEPHINE,

KENYA

AHSAN,
PAKISZTÁN

MARIA,
BOLÍVIA

12 Palackozott ásványvizet hozunk a boltból.

Hazámban a tengervízből szűréssel, sótelenítással előállított ivóvízzel oltjuk szomjunkat.

A családom és én vízszivattyúval jutunk tiszta vízhez.

TOM,
USA

A közkútról hozott vizet egy vízszűrőn is át kell engednem, nehogy hastífuszt kapjak tőle.

ÁHIM,
IZRAEL

NESRIN,
SZÍRIA

AVISHKA,
SRI LANKA

A testvéremmel a dzsungelen keresztül hozzuk a vizet a folyóból a családnak.

A menekülttáborba tartályautókon érkező vízen osztozunk a többi, táborban élő családdal.

STEVI, INDONÉZIA

Minden cseppje kincs!

Ha másodpercenként egy csepp cseppen a mosdókagylóba, naponta 21,6 liter vizet pazarolunk el.

Kora reggel indul útnak anya, hogy megnézzze, a három közösségi kút közül melyikben talál vizet, amit a fején cipel hazáig egy hatalmas vödörben.

**JACKLINE,
TANZÁNIA**

A szomszéd triciklijével szállítunk haza minden nap 12 kancsónyi vizet a közkútról.

**NICOLAS,
KOLUMBIA**

Összehasonlításképp: egy átlagos afrikai család napi vízfogyasztása 22 liter.

Magyarországon 1 ember 1 nap alatt kb. 100 liter vizet használ el.

- 4 IVÁS
- 6 FŐZÉS
- 10 KÉZMOSÁS **13**
- 20 WC-ÖBLÍTÉS
- 20 MOSÁS
- 40 FÜRDÉS, ZUHANYZÁS

Ember okozta károk

A természetes folyamatokba történő emberi beavatkozás régóta tart, és egyre nagyobb mértékű.

Beavatkozásunk káros hatásai jelentősek, látványosak:

A Föld elszürkülése:
az élővilág változatosságának jelentős csökkenése

A levegő, a talaj és a vizek szennyezése:
a világ minden pontján tetten érhető

A földfelszín kiszáradása:
egyre nehezebb a megélhetés az ember számára is

TÉRKÉP

Az ember a földi vízkészletet pazarlóan, felelőtlenül használja. Gyakran szükségtelenül sok vizet használunk, és figyelmetlenségből sokszor a környező vizesélőhelyeket is tönkretesszük.

Hazánkban a természetes vizesélőhelyek 87%-a mára eltűnt, vagy élehetlenné vált.

A szabályozás hatásai

Mi jellemző a következő patakmedrekre (mederforma, növény- és állatvilág)?

Írd a cetlikre a válaszaidat!
Rajzolj szívet oda, ami a legjobb az élővilágnak!

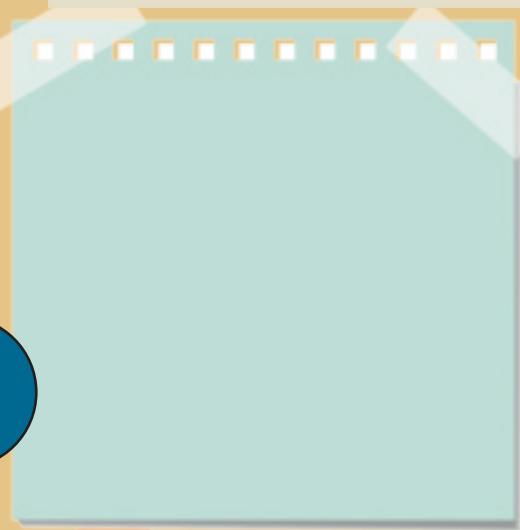
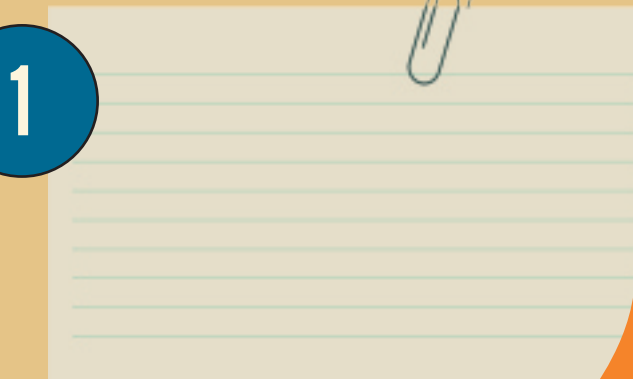
szabályozatlan patakmeder

szabályozott patakmeder

vízvezető csatorna

Ember okozta károk

A felszín alatti víz mennyisége szoros kölcsönhatásban áll a felszíni vizek mennyiségével.

A káros emberi hatások összeadódnak, és a teljes földi élővilágra, valamint a klímára is jelentős hatást gyakorolnak.

A felszín alatti víz mennyiségének csökkenése nem csak a mezőgazdasági területeken okoz gondot, hanem az erdőkben is.

A fák gyökerei sem találnak már vizet, ezért elszáradnak.

TÉRKÉP

TE

7 MÉTER

1,5 MÉTER

FELSZÍN ALATTI VÍZ

Vannak olyan területeink (pl. a Homokhátság), ahol a felszín alatti víz szintjének süllyedése eléri a 7 métert.

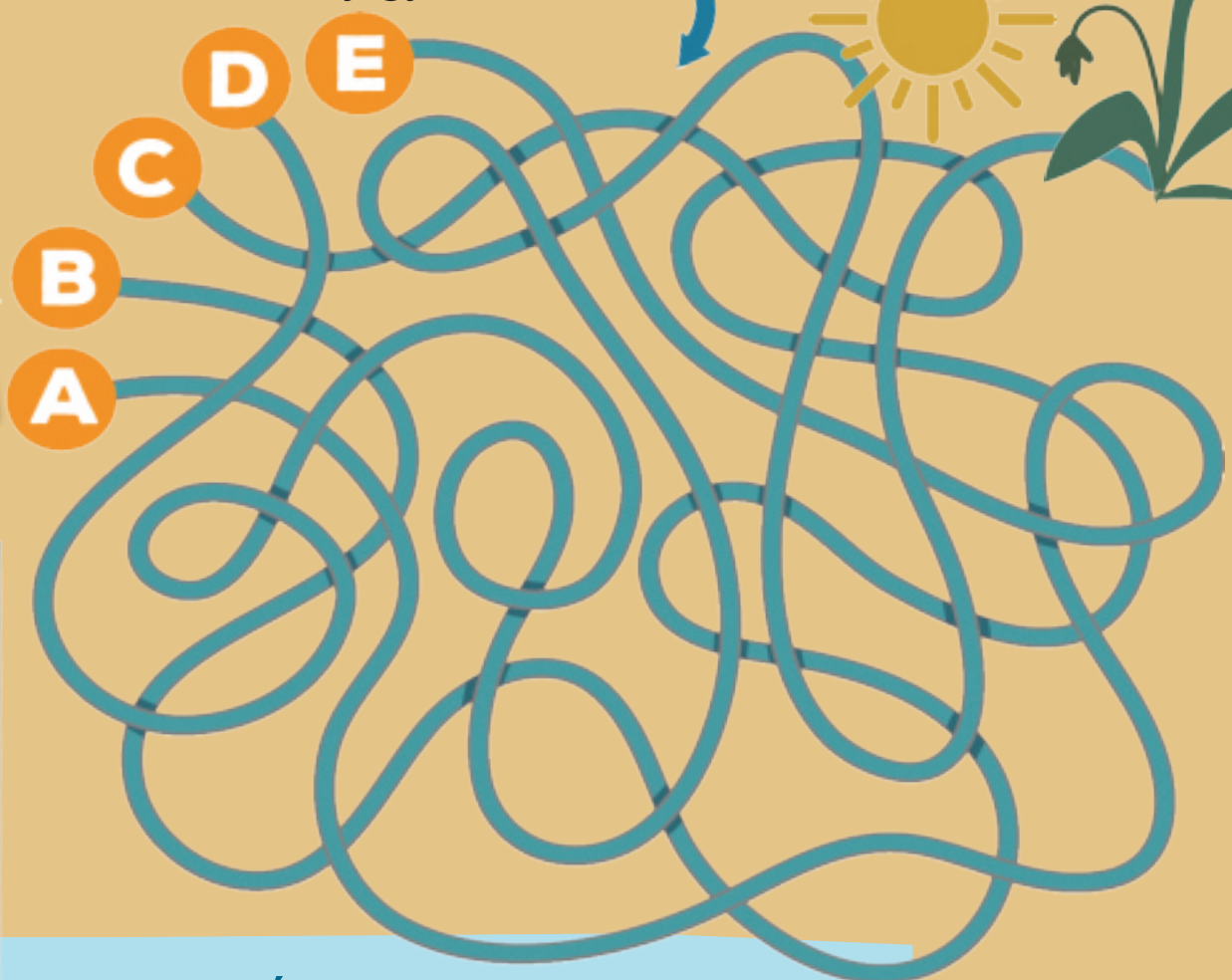
Felszín alatti víz

A talaj takarása biztosítja, hogy forró nyári napokon se száradjon ki.

Talajtakarással fedjük a csupasz talajfelszínt: nem vágjuk túl rövidre a fűvet, a levágott növényzetet, lehullott leveleket helyben hagyjuk.

Egyelőre kevés olyan mezőgazdasági területet látsz, ahol vigyáznak a talajvízre. A szántott, csupasz talaj élővilága szegényes, vagy hiányzik.

Melyik útvonalon jut el a víz a kókadó növény gyökeréhez?

MEGOLDÁS: a munkafüzet végén!

Mit tehetünk?

Ma már sok helyen találkozhatunk ügyes, természetközeli vízmegtartó megoldásokkal.

Tegyél kavicsot a csordogáló víz útjába, és figyeld meg, mi történik!

TÉRKÉP

A legfontosabb azonban a természetes folyamatok támogatása, segítése!

18

vizesélőhelyek
(pl. mocsarak,
patakok)
megőrzése,
helyreállítása

a talajok
takarása
növényekkel,
a mérgek,
vegyszerek
használatának
mellőzése

a csapadékvíz
megtartása
kicsi és nagy
léptékben is
(tavak)

Nem feltétlenül kell
betondzsungelben élni!
Miért ne lehetne a város
is zöldebb?

TERVEZD ÁT!

**Tervezz!
Rajzolj!**

Rajzold be az alábbi
elemeket a saját zöld
városodba!

1 kanyargós patak

2 bringaút

3 virágos-fás park

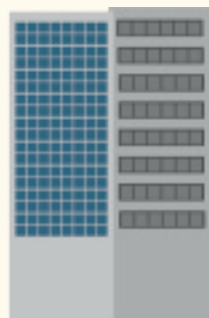
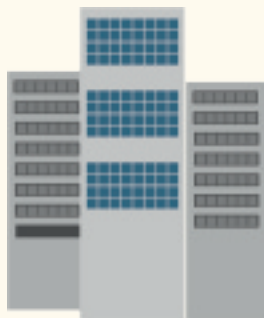
4 kicsi házak

5 nádas tavacska

6 sok madár, rovar

7 zöldtető

X saját ötleteid

Mit tehetünk?

Egy életteli teli patakmeder vagy egy nádas-sásos mocsár még egy városban is helyet kaphat!

IGEN!

Számos példa van rá szerte a világon.

Lehetséges, hogy egy betonozott vizesárok ismét kiszámíthatatlanul kanyargó, izgalmas és vad patak legyen?

Ezek a kis oázisok rengeteg embert vonzanak magukhoz.

20

elviselhetőbb a nyári forróság

életteli teli: madarak, rovarok

A kihasználatlan aszfalt helyén lehet tó, esőkert, közösségi zöldségeskert, virágos rét, vagy fás park is.

TÉRKÉP

Egy gát elbontása

Vajon mi történik, ha ez a gát egyszer csak megszűnik?

Folytasd a gondolatmenetet, használd a zárójelben felsorolt szempontokat is!

21

Ha megnyitják a gátat, akkor a víz visszatér eredeti medrébe. (halak vándorlása, növényzet, víz áramlása, hőmérséklete, környező élővilág, felszín alatti víz)

A series of ten horizontal dotted lines for writing.

Mit tehetsz Te?

Te magad is sokat tehetsz azért, hogy a Föld vízkészlete és az életteli vizesélőhelyek még sokáig fennmaradjanak!

Ha a kézmosáshoz csak kicsit nyitod ki a csapot és fürdés helyett zuhanyzol, akkor sok száz liternyi édesvíz marad a természetben, és víztisztításra is sokkal kevesebb energiát kell fordítanunk.

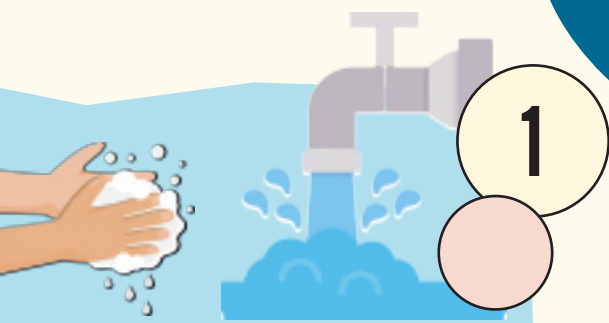
Gondolj bele!
Ha 1 hónapon keresztül pohárból öblítesz fogmosáskor, ráadásul csak félig töltöd a poharat, akkor 70 liter ivóvizet spórolsz meg.

Csapadék és szürke víz felhasználásával fele annyi csapvíz fogy otthon. Szürke vízzel öblítheted a WC-t és locsolhatsz. Az esővíznek a szobanövények is örülni fognak.

Szürke víz: a zuhanyzáshoz, kézmosáshoz, mosogatáshoz, mosáshoz felhasznált víz. A WC-öblítő víz NEM tartozik ide.

Változtass!

1

Akkor is folyik a víz a csapból,
amikor éppen szappanozol.

Mi mindenen szükséges
változtatni ahhoz, hogy
kevesebb vizet használjatok?

Tegyél pipát az üres
karikába ahhoz a rajzhoz,
ahol vizet spóroltok, és
X-et ahhoz, amin változ-
tatni szükséges.

Fogmosás közben
elzáród a csapot,
és pohárból
öblítesz.

2

3

Keves vízvel
zuhanyzol.

Teliengeded a
kádát vízzel és
sok habfürdőt
öntesz bele.

A kicsit
kevés vízzel
húzod le.

7

23

4

5

Csapvízzel
locsolsz,
ráadásul
folyamatosan.

Tartályba gyűjtöd
az esővizet és abból
locsolsz kannával,
slaggal.

6

Kedvenc feladatomban:

1

Melyik tevékenység során használjuk el a legtöbb vizet?

- A) fürdés   B) zuhanyzás
C) mosás

Hányszorosa EGYETLEN magyar ember napi vízfogyasztása egy átlagos afrikai családnak?

- A) 4,54   B) 5,45   C) 3,29

2

Mekkora a Föld teljes vízkészlete?

- A) 4 milliárd km^3 C) 3 milliárd km^3
B) 2 milliárd km^3

3

Hány liter vizet pazarolunk el évente, ha másodpercenként egy csepp cseppen a mosdókagylóba?

- A) 648
B) 2160
C) 7884

4

Gondolataim:

5

Hány százaléka károsodott a hazai vízellőhelyeknek?

- A) 64 %   C) 99 %
B) 87 %

Feladatmegoldások

A-7	G-10	M-15
B-14	H-9	N-12
C-17	I-8	O-1
D-11	J-2	P-6
E-3	K-13	Q-4
F-5	L-16	

7. oldal: ÉLET A VÍZBEN

17. oldal: FELSZÍN
ALATTI VÍZ

D

23. oldal:
VÁLTOZTASS!

2, 4, 6, 7

1, 3, 5

11. oldal: LÉPJ KISEBBET!

helyezés

vízigény (liter)

1.	A/4-es lap	10
2.	alma	70
3.	1 pohár tej	200
4.	pizza	1300
5.	csoki	1720
6.	póló	2500
7.	okostelefon	12075

24. oldal: TOTÓ

- 1-A)
- 2-A)
- 3-B)
- 4-C)
- 5-B)

<https://lifelogos4waters.bm.hu/>
Minden csepp számít!